

До спеціалізованої вченої ради
Д 64.089.01 Харківського
національного університету
міського господарства
ім. О.М. Бекетова

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Новікова Дмитра Антоновича

за темою: «**Теоретико-методичне забезпечення управління трудовим
потенціалом промисловості регіонів України**»

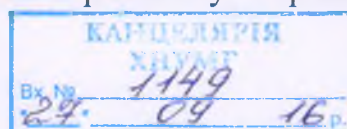
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.05. – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

Актуальність теми дослідження

Розвиток сучасних економічних відносин, збереження економічного потенціалу територій, забезпечення ефективності бізнесу потребує використання нових підходів до управління на основі системності та зваженості рішень, що приймаються. Сьогодні об'єктивні економічні умови вимагають підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів завдяки оптимізації структури регіональної економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів на основі використання власного ресурсного потенціалу. Важливим ресурсом стійкого економічного зростання в регіонах України є трудовий потенціал, однак, для його збереження та розвитку необхідно вирішити низку теоретичних та практичних завдань щодо управління ним. Особливо це торкається промисловості, тому що вона в більшості регіонів України складає основу їх економіки.

Слід зазначити, що вітчизняна наукова думка має достатню кількість теоретичних праць і методологічних напрацювань стосовно дослідження проблем ефективного управління регіональним розвитком. Поряд з цим, недостатньо наукових досліджень, що мають узагальнюючий, комплексний, системний характер, які б науково обґрунтовували і інформаційно забезпечували специфіку і особливості управління трудовим потенціалом промисловості регіонів в умовах відкритості економіки України та глобальних викликів.

Виходячи із вищезазначеного, можна зробити висновок про те, що дисертаційна робота Д.А. Новікова, яка присвячена вдосконаленню теоретичних основ, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України, а також зважаючи на важливе значення даної проблеми для забезпечення ефективного управління соціально-економічним розвитком регіонів в контексті державної стратегії регіонального розвитку України на період до

2020 року та євроінтеграції, з урахуванням світових тенденцій просторового розвитку, є своєчасною й актуальною як в теоретичному, так і в практичному плані для регіонального менеджменту.

Для досягнення мети дослідження автором було поставлено та вирішено низку завдань, до головних з яких слід віднести такі: досліджено рівень промислового розвитку регіонів України та виявлено сучасні тенденції схильності регіонів до індустріального, сільськогосподарського типів регіональної економіки та типу економіки з домінуванням сфери послуг; проведено узагальнення теоретико-методичних підходів до діагностики рівня трудового потенціалу промисловості регіонів; сформовано категоріальний базис дослідження та визначено науково-практичне підґрунтя вдосконалення процесу формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом; сформовано методичний підхід до вимірювання та оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів, побудований на основі узагальнення часткових показників в інтегральні та розмежування їх значень від низького до високого з імовірнісним попаданням до певного інтервалу; розроблено комплекс економіко-математичних моделей, що характеризують вплив факторів-аргументів промисловості регіонів України, її трудового потенціалу на результативні показники регіональної економіки – валовий регіональний продукт і валову додану вартість, аналіз яких дозволяє разом з використанням результатів оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів України сформувати інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і розробки заходів щодо збереження і зміцнення трудового потенціалу та розвитку промисловості регіонів.

Представлене вище коло завдань є достатньо повним для досягнення мети дослідження. В роботі наведено їх послідовне вирішення, на підставі чого отримано результати, які складають наукову новизну дисертації. Всі результати проведеного дослідження обґрунтовані, що дає підставу зробити висновок про наявність предмету публічного захисту основних положень дисертації.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Наукове дослідження було виконано відповідно до планів науково-дослідницьких робіт Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за темою «Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика» (державний реєстраційний номер 0112U003092, 2015 р.), у рамках якої автором запропоновано методичне забезпечення формування інформаційної бази управління трудовим потенціалом промисловості регіонів, Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Концептуальні засади формування регіональної інноваційної системи» (державний реєстраційний номер 0108U000474, 2008 р.), у рамках якої вдосконалено метод формування статистичної інформації для аналізу професійного потенціалу працездатного населення

регіонів України, та за темою «Формування концептуальних засад і методичного інструментарію прогнозування потреби національної економіки у фахівцях з вищою освітою» (державний реєстраційний номер 0113U001112, 2013 р.), де здобувач надав методичний підхід до аналізу ринку трудових ресурсів на основі розмежування показників трудового потенціалу на стимулятори та дестимулятори промислового розвитку.

Основні питання, які досліджувалися за наведеними темами, відображено у роботі, повністю відповідають її цілі й завданням щодо розвитку теоретичних положень та методичних підходів розвитку теоретико-методичного підґрунтя управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України.

Ступінь новизни, обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація Д.А. Новікова являє собою завершене наукове дослідження, результати якого в сукупності вирішують важливу науково-практичну проблему обґрунтування теоретико-методичних засад щодо управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України. Достовірність основних положень і висновків дисертації ґрунтується на аналізі наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів відносно досліджуваної проблеми, підтверджується логікою аналізу, способом викладання, достатнім статистичним матеріалом, переконливою аргументацією.

При дослідженні процесу формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України, визначення її структури, змісту системоутворюючої та системозабезпечуючої підсистем автор дисертації використовує оригінальний методологічний та аналітичний підхід, який ґрунтується на поєднанні теоретичного й практичного інструментарію, що дає змогу комплексно дослідити теоретичні основи та розробити науково-методичні положення щодо забезпечення системного підходу до управління з використанням інформаційного базису прийняття управлінських рішень. Дисертантом вдало застосовується сучасний науковий апарат, зокрема, метод діалектичної логіки – для формування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів; кореляційно-регресійний аналіз – для визначення характеру та обґрунтування впливу факторів-аргументів трудового потенціалу промисловості регіонів на економічні результати регіону; метод нечіткої логіки – для розробки критеріїв оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів України з використанням «Fuzzy Logic NoolBox» пакета «Matlab»; методи аналізу та синтезу – для визначення тенденцій і функціональних закономірностей управління трудовим потенціалом. Здобувач творчо підійшов до вивчення та комплексного аналізу наукових джерел за проблематикою дослідження, серед яких у списку використаних джерел зазначено 187 найменувань.

Достовірність та об'єктивність одержаних результатів, висновків та рекомендацій автора підтверджується апробацією результатів дисертаційного дослідження на конференціях, публікаціями здобувача в фахових та інших

виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, придатністю для використання в практиці розробки програм і стратегій економічного та соціального розвитку регіону, міста, при викладанні курсів «Державне та регіональне управління», «Державне регулювання економіки».

Структура дисертаційної роботи продумана, матеріал викладено логічно, грамотно і послідовно. Висновки ґрунтуються на проведеному дослідженні, отриманих результатах.

Опубліковані статті та зміст автореферату в повній мірі відображають основні положення дисертації, її наукову новизну та актуальність.

У цілому вивчення дослідження дозволяє констатувати факт не тільки теоретичного, але й практичного рівня роботи, та достовірність й обґрунтованість отриманих автором результатів.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, відзначаються достовірністю і новизною. Достовірність забезпечено за рахунок використання значного обсягу матеріалів офіційної статистики макроекономічного та регіонального рівнів.

Аналіз дисертаційного дослідження, публікацій, автореферату Новікова Д. А. дозволив визначити основні наукові положення, висновки і рекомендації, отримані здобувачем, що характеризуються науковою новизною і полягають у такому:

Результат 1.

Узагальнено теоретичне обґрунтування соціально-економічної природи трудового потенціалу, що дозволило вдосконалити визначення категорії «трудова потенціал промисловості регіону» як об'єкту управління та підходів до його класифікації, які визначають зміст трудового потенціалу регіону за видами та ознаками, характеризуючи всі етапи його існування (С. 12–28).

Суть результату. На основі вивчення, аналізу та узагальнення теоретичних підходів до визначення понять «трудова потенціал» і «трудова потенціал регіону» автором запропоновано під трудовим потенціалом промисловості регіону розглядати поєднання кількісних і якісних характеристик трудових ресурсів, які задіяні в промисловому виробництві на певній території, з економічними, соціальними, демографічними умовами його формування, реалізації (використання) та розвитку в сфері виробництва конкурентоспроможної промислової продукції та надання послуг відповідно до попиту на регіональному, національному та міжнародному ринках, розвитку промислової інфраструктури, активізації інноваційної діяльності в промисловості (С. 27–28; 37–50). Систематизовано класифікаційні ознаки трудового потенціалу регіону за етапами функціонування, основними компонентами, чинниками впливу на його стан, умовами формування та реалізації, формами існування, видами економічної діяльності, що дає можливість уточнити його зміст як об'єкта управління та визначити його місце в процесі та системі управління (С. 24–27; 29; 35; 115–

117).

Наукова новизна результату полягає в авторському підході до формування категорії «трудовий потенціал промисловості регіону», відмінною рисою трактування якої є поєднання кількісних та якісних характеристик трудових ресурсів, які зайняті та можуть бути зайняті в промисловому виробництві на певній території, з економічними, соціальними, демографічними умовами формування, реалізацій (використання) та розвитку їхніх трудових потенціалів. Запропоноване автором визначення трудового потенціалу промисловості регіону уточнює зміст об'єкту управління в процесі та системі управління трудовим потенціалом.

Обґрунтованість. На підставі вивчення та критичного аналізу сучасних теоретичних підходів до визначення категорій «трудовий потенціал», «трудовий потенціал регіону» запропоновано визначення трудового потенціалу промисловості регіону та його класифікацію для уточнення змісту даної категорії як об'єкту управління.

Пріоритетність результату підтверджується публікаціями:

1. Новіков Д. А. Трудовий потенціал регіонів України в умовах глобалізації // Розвиток економіки України в умовах глобалізації: Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та студентів (м. Харків, 18 березня 2011 р.). – Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – С. 157–158;

2. Новіков Д. А. Регіональні умови формування та використання трудового потенціалу промислових регіонів України // Современные направления развития информационно-коммуникативных технологий и средств управления: Четвертая Международная научно-техническая конференция (м. Полтава, м. Баку, м. Кіровоград, м. Харків, 4–5 грудня 2013 р.). – Харків: Вид.: ФОП Петров В. В., 2014. – С. 80;

3. Novikov Dmitry. Quality management of labour potential in industrial regions of Ukraine // Young researchers in the global world: vistas and challenges: Forum for young researchers (t. Kharkiv, may 25–26, 2015). – Харків: Вид. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 103–105.

Результат 2.

Удосконалено методичний підхід до вимірювання та оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів України, використання якого спрямовано на створення інформаційної бази для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо збереження та розвитку трудового потенціалу та визначення показників, які підлягають корегуванню для отримання запланованого результату (С. 56–68; 121–126).

Суть результату. Методичний підхід до вимірювання та оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів України ґрунтується на формуванні сукупності показників, що характеризують трудовий потенціал промисловості, їх розмежуванні на показники стимулятори та показники дестимулятори промислового розвитку регіону, стандартизації за рівнем в загальній сукупності аналогічних показників, узагальненні в інтегральних показниках методом середньої геометричної за регіонами та часовими

періодами і подальшому оцінюванні за низьким, середнім і високими рівнями з різними ймовірностями попадання до певного інтервалу. Кожний етап методичного підходу має свою цільову спрямованість і вирішує конкретне завдання формування інформаційної основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Наукова новизна результату полягає в удосконаленні автором методичного підходу до вимірювання та оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів для формування управлінської інформації на основі розмежування часткових показників на стимулятори та дестимулятори промислового розвитку, їх стандартизації за певним рівнем і узагальнення в інтегральних показниках для подальшого оцінювання.

Обґрунтованість результату. На підставі вивчення, експериментальної перевірки, критичного аналізу та узагальнення результатів використання методу побудови таксономічного показника рівня розвитку для вимірювання трудового потенціалу промисловості регіонів України доведено доцільність удосконалення методичного забезпечення вимірювання та оцінювання трудового потенціалу.

Пріоритетність результату підтверджується публікаціями:

1. Новікова М. М. Методичний підхід до вимірювання та оцінювання трудового потенціалу регіону / М. М. Новікова, Д. А. Новіков // Управління розвитком. – 2011. – № 3 (59). – С. 13–20 (особисто автором обґрунтовано методи вимірювання та оцінювання трудового потенціалу промисловості регіону);

2. Новіков Д. А. Методика вимірювання та рангового оцінювання трудового потенціалу промислових регіонів / Д. А. Новіков // Економіка розвитку. – 2014. – № 3 (71). – С. 44–47.

Результат 3.

Удосконалено методичне забезпечення розмежування значень інтегральних показників трудового потенціалу промисловості регіонів України на основі метода нечіткої логіки за функцією приналежності до низького, середнього або високого рівнів з певною імовірністю попадання до визначеного оціночного інтервалу (С. 99–103; 126–131).

Суть результату. Розроблено методичний підхід до оцінювання інтегральних показників, що характеризують трудовий потенціал промисловості регіонів України, з використанням методу нечіткої логіки («Fuzzy Logic NoolBox» пакета «Matlab») для визначення трьох якісних інтервалів оцінювання трудового потенціалу. Відповідний клас від низького до високого, оціночна шкала, функція приналежності, інтервал значень, математичне очікування та дисперсія формують методичне підґрунтя для розмежування трудового потенціалу промисловості регіонів за інтегральними значеннями та відносять їх до певного оціночного інтервалу.

Наукова новизна результату полягає у запропонованому автором методичному підході до оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів України, який на відміну від існуючих, дає можливість визначити не

тільки рівень трудового потенціалу промисловості від низького до високого, а й певну імовірність приналежності кожного регіону до оціночного інтервалу за рівнем трудового потенціалу промисловості.

Обґрунтованість результату. Трудовий потенціал промисловості України визначено з імовірнісною оцінкою низького, середнього або високого рівня з використанням якісних інтервалів розроблених на основі методу нечіткої логіки, що є адекватним об'єкту управління за його можливими станами.

Пріоритетність результату підтверджується публікаціями:

1. Новіков Д. А. Методика оцінювання рівня трудового потенціалу промислових регіонів України на основі методів нечіткої логіки // Комунальне господарство міст: серія економічні науки. – 2014. – № 115. – С. 35–39

Результат 4.

Удосконалено методичний підхід до формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України, яка включає системоутворюючу та системозабезпечиваючу підсистеми, що об'єднані єдиною метою функціонування та спрямовані на прийняття якісних управлінських рішень щодо збереження та розвитку трудового потенціалу промисловості. Перевага такої системи управління полягає в використанні комплексного підходу на основі злагодженої взаємодії цілей, завдань, функцій, ресурсів, інструментів, методів, принципів, процесу управління, спрямованих на результат (С. 107–120).

Суть результату. В роботі запропоновано методичне забезпечення формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України. Системоутворююча та системозабезпечуюча підсистеми складаються з елементів, що в процесі функціонування системи управління від постановки мети і завдань до отримання результату управління, пов'язують функції, ресурси, методи, принципи, процес управління, які, в свою чергу, мають ієрархічні структури з визначенням змісту та призначення кожного елементу системи управління, що дає можливість забезпечити комплексний підхід до управління на основі системного аналізу процесів, які відбуваються всередині системи. Формування цілей управління від головної до завдань, що мають ставитися конкретним виконавцям, ресурсне та інформаційне забезпечення виконання управлінських завдань спрямовано на ефективне управління трудовим потенціалом промисловості регіонів.

Наукова новизна результату. Методичне забезпечення формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України, на відміну від існуючих, надає можливість використовувати комплексний підхід до управління на підставі запропонованої структури системи управління та поєднання її складових в єдину систему функціонування від виявлення проблем і постановки мети до розробки та реалізації обґрунтованих управлінських рішень щодо збереження та зміцнення трудового потенціалу промисловості. Реалізація

функцій управління обумовлює необхідний рівень трудового потенціалу залежно від запланованої потреби регіону у виробництві продукції за видами промисловості.

Обґрунтованість результату. Методичне забезпечення формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів доведено теорією систем, теорією управління, системним підходом і аналізом, що дає можливість використовувати в регіональному менеджменті структурні зв'язки між складовими системи управління від постановки мети управління до прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо розвитку трудового потенціалу промисловості.

Пріоритетність результату підтверджується публікаціями:

1. Новіков Д. А. Проблеми управління трудовим потенціалом промислових регіонів України / Д. А. Новіков // Вісник національного технічного університету «ХПІ» : збірник наукових праць. Серія: «Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства». – Х. : НТУ «ХПІ». – 2015. – № 23 (1132). – С. 66–71;

2. Новіков Д. А. Формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом промислових регіонів України / Д. А. Новіков // Економічний простір : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2015. – № 98. – С. 19–23;

3. Обґрунтування функцій регіонального управління трудовим потенціалом // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики: Міжнародна науково-практична конференція (м. Харків, 10 – 11 травня 2012 р.). – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2012. – С. 175–176;

4. Новіков Д. А. Управління трудовим потенціалом промислових регіонів України на основі системного підходу // Сучасні напрями розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та засобів управління: V Міжнародна науково-технічна конференція (м. Харків, 23 – 24 квітня 2015 р.). – Харків Вид.: Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2015. – С. 165.

Результат 5

Дістало подальший розвиток моделювання впливу часткових показників-факторів трудового потенціалу промисловості на результати регіональної економіки – валову додану вартість, створену в промисловості регіону, на основі побудови, розрахунку та аналізу кореляційно-регресійної моделі та інтерпретації результатів щодо ступеня та характеру впливу часткових показників-факторів на результативний показник для обґрунтування управлінських заходів щодо покращення промислового виробництва в регіоні за рахунок ефективного управління формуванням, використанням (реалізацією) та розвитком трудового потенціалу (С. 151–160).

Суть результату. Розроблена економіко-математична модель, що відображає ступінь та характер впливу факторів-аргументів моделі (часткових показників-факторів трудового потенціалу в промисловості) на

результативний показник – валову додану вартість, що створена в промисловості регіону, здійснено її аналіз і інтерпретацію отриманих результатів. Це дозволяє обґрунтувати доцільність розробки та реалізації управлінських рішень, які спрямовані на збільшення кількості зайнятого населення в промисловості регіонів, що відповідає запиту індустріального типу економіки. Використання економіко-математичної моделі створює інформаційну основу для обґрунтування управлінських рішень, реалізація яких сприяє підвищенню результативності регіональної економіки та розвитку методичної основи регіонального менеджменту.

Наукова новизна результату. Методичне забезпечення формування інформаційної основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і розробки заходів щодо збереження та зміцнення трудового потенціалу промисловості регіонів побудовано на основі формування вихідної інформації, розрахунку та аналізу економіко-математичної моделі, що характеризує вплив показників-факторів трудового потенціалу на валову додану вартість, і відповідає всім статистичним вимогам, які висуваються до подібних рівнянь регресії.

Обґрунтованість результату. Використання апарату економіко-математичного моделювання, теорії ймовірностей та математичної статистики дозволило розрахувати кореляційно-регресійну модель, що характеризує вплив окремих показників трудового потенціалу промисловості регіону на валову додану вартість. Використання такої моделі в регіональному менеджменті дає можливість обґрунтувати управлінські рішення, реалізація яких спрямована на промисловий розвиток регіонів за рахунок ефективного використання трудового потенціалу.

Пріоритетність результату підтверджується публікаціями:

1. Новіков Д. А. Обґрунтування напрямків зміцнення трудового потенціалу регіону на основі аналізу залежності між його реальним рівнем і результативністю реалізації / Д. А. Новіков // Управління розвитком. – 2010. – № 15 (91). – С. 122–124;

2. Новіков Д. А. Економіко-математичне моделювання впливу показників-факторів трудового потенціалу на валовий регіональний продукт промислових регіонів України / Д. А. Новіков // Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник науково-практичних статей). – Харків: Вид.: УкрДАЗТу, 2014. – № 47. – С. 19–23

Теоретичне та практичне значення роботи і використання результатів дослідження

Теоретичне значення отриманих результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що вони складають цілісне та завершене дослідження, яке вирішує важливе наукове завдання подальшого розвитку теоретико-методичного забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України, мають достатній ступінь обґрунтованості як з теоретичних, так і з методичних позицій.

Отримані результати дисертаційної роботи підготовлені до

практичного використання у вигляді методичних рекомендацій, впроваджені в практику управління регіоном, що підтверджується відповідними довідками.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження можуть бути використані як підґрунтя для подальших наукових розробок, спрямованих на удосконалення заходів щодо управління економічним розвитком регіону.

Відповідність структури дисертації встановленим вимогам

Аналіз дисертації дає підставу визначити, що вона є закінченим самостійним дослідженням, яке має значну наукову та практичну цінність для вирішення завдання щодо подальшого розвитку теоретико-методичних положень та розробки практичних рекомендацій з управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України. Основні результати дослідження та висновки є конкретними, достатньо аргументованими та являють собою предмет для захисту.

За своєю структурою, обсягом і оформленням дисертація відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і офіційних документів про впровадження результатів дослідження. Обсяг основного змісту дисертаційної роботи складає 168 сторінки машинописного тексту. Дисертація містить 18 таблиць та 14 рисунків, додатки. Перелік використаних джерел складається з 187 найменувань.

Аналіз відображення результатів дослідження в публікаціях та авторефераті

Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційної роботи обговорювалися на науково-практичних конференціях й достатньо повно представлені в 12-ти наукових працях, 7 з яких надруковані в наукових виданнях, визнаних фаховими з економічних наук, та у міжнародних виданнях. Загальний обсяг публікацій, що належить особисто авторові, складає 3,08 ум.-друк. арк. Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України до публікації основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Автореферат містить відомості про зміст дисертації, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріал автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, науковою мовою. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й наочно оцінити основні ідеї роботи. Зміст автореферату відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям поданого на розгляд дисертаційного дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в авторефераті, належним чином розкриті, що дозволяє зробити висновок і про ідентичність матеріалу дисертації та автореферату.

Відповідність дисертації вимогам порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань

Дисертаційна робота Новікова Дмитра Антоновича на тему: «Теоретико-методичне забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України» виконана на відповідному науково-теоретичному рівні згідно з вимогами державних стандартів ДСТУ 3008-95, ДСТУ 3582-97, ГОСТ 7.12-93, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, ДСТУ 6095:2009, ДСТУ 7093:2009 і є кваліфікаційною науковою працею. Дисертація стисло, логічно й аргументовано надає наукові результати у галузі економічної науки, які дозволили у відповідній мірі вирішити нагальну науково-прикладну проблему щодо розвитку теоретико-методичного забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України. Дисертаційна робота містить результати проведених особисто автором досліджень та отриманих ним науково обґрунтованих положень. Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним Департаментом атестації кадрів України стандартам. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та недоліки дисертації

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи можна зробити певні зауваження та вказати на деякі дискусійні положення роботи, які доцільно розділити на дві групи:

I. Зауваження та пропозиції суттєвого характеру, які дозволили б удосконалити зміст дисертації:

1.1. При розробці методичного підходу до формування та функціонування системи управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України у пп. 3.1 необхідно було б обґрунтувати в якій саме складовій системи управління використовується інформація щодо результатів вимірювання та оцінювання трудового потенціалу (С. 107-120).

1.2. Систему показників, що характеризують трудовий потенціал промисловості регіонів, доцільно було б розширити згідно з державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року за такими характеристиками як компетенція та кваліфікація трудових ресурсів (табл. 3.3, С. 125–126) та врахувати їх при визначенні інтегральних показників трудового потенціалу промисловості регіонів.

1.3. Потребує пояснення яким чином здобувач обробляв від'ємну інформацію за показником «Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування» при розрахунку інтегрального показника трудового потенціалу промисловості регіону (С. 12 автореферату та С. 124-125 дисертації).

1.4. В роботі у пп. 3.3 запропоновано управлінські заходи щодо розвитку промисловості та зміцнення її трудового потенціалу, але не зрозуміло за рахунок яких ресурсів можна їх реалізувати та який організаційний механізм буде використано, не наведено процедуру делегування повноважень (С. 144-160).

1.5. Доцільно було б, враховуючі запропонований автором методичний підхід до вимірювання та оцінювання трудового потенціалу промисловості регіонів України, обґрунтувати схильність регіонів України до індустріального типу економіки з імовірнісними характеристиками (С. 121–131).

1.6. Потребує більшого наповнення комплекс управлінських заходів щодо розвитку промислового виробництва та зміцнення трудового потенціалу промисловості з точки зору менеджменту продуктивності, які обґрунтовані на основі результатів економіко-математичного моделювання впливу показників трудового потенціалу промисловості регіонів України на валову додану вартість (С 158–160).

П. Зауваження та пропозиції, що носять технічний та редакційний характер:

2.1. В роботі не зовсім коректно надано :

- висновки за розрахунками середньорічних темпів приросту показників, а саме: по-перше, чітко не визначено, що періодом дослідження є в даному випадку 2008-2013рр., а не 2007-2013рр. (2007р. – це базовий); по-друге, слід пам'ятати, що даний показник показує на скільки відсотків у середньому щорічно, тобто з року в рік за період, зростав або зменшувався рівень, а не на скільки відсотків у середньому за період, тобто за один раз, відбулась подія (С. 59-61; 67; 68);

- відсутня коректність надання результатів за відносними величинами, що представлені у відсотках. По міжнародним стандартам відносні величини, що представлені у відсотках, доцільно округляти до десятих, а у автора в одних місцях до тисячних, в інших – до десятих (С. 8, 10 автореферату; С. 57-68 дисертації)

2.2. Не коректно надано назви практично за усіма таблицями другого розділу відносно до вимог побудови таблиць: назва таблиці повинна повно надавати інформацію про підмет і присудок самої таблиці, також у назві обов'язково зазначається період дослідження.

2.3. В роботі мають місце помилки редакційного характеру як за текстом, так і за оформленням рисунків.

Зазначені дискусійні положення та висловлені зауваження й побажання повною мірою зумовлені складністю досліджуваної теми з такої точки зору, де поєднуються знання різних економічних наук, і вказують можливі напрями подальшої дослідницької роботи й наукових пошуків в розробці проблематики ефективного управління промисловим і економічним розвитком регіонів, мають безпосередньо дискусійний характер і вимагають обґрунтованої відповіді дисертанта під час захисту дисертації.

Загальний висновок і оцінка дисертації

Висловлені зауваження та зазначені дискусійні положення суттєво не впливають на значущість проведеного дослідження та одержаних результатів. Дисертація Новікова Дмитра Антоновича є завершеним науковим дослідженням, в якому зроблено певний внесок до розв'язання

актуальної проблеми для розвитку продуктивних сил і регіональної економіки – теоретико-методичне забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України.

Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. За складом наукової новизни, рівнем обґрунтованості і достовірності одержаних результатів, їх теоретичною і практичною значущістю дисертація на тему «Теоретико-методичне забезпечення управління трудовим потенціалом промисловості регіонів України» відповідає вимогам ВАК і пп. 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 із змінами і доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 656, а її автор – Новіков Дмитро Антонович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент :

доктор економічних наук, професор,
старший науковий співробітник відділу
розвитку підприємництва Інституту
проблем ринку та економіко-
екологічних досліджень НАН України

[Handwritten signature]

Т. В. Уманець

Підпись *Уманець Т. В.*

Удостоверяю *Гуляв' М. А.*

Ст. інженер по кадрам *[Signature]*